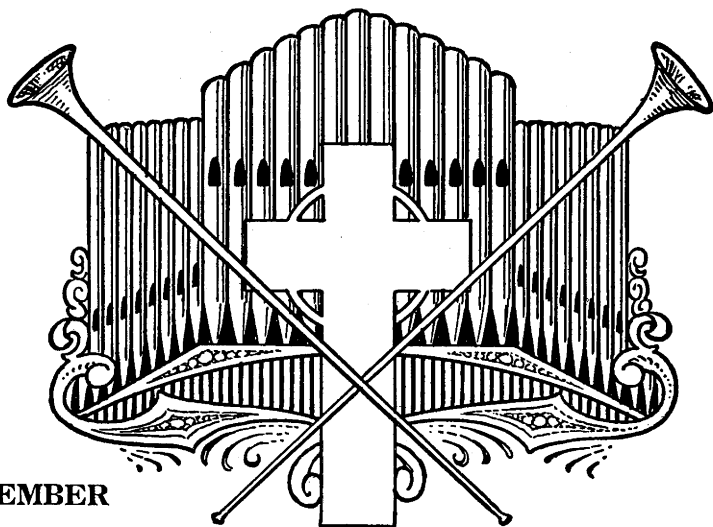


# TIDSKRIFT FÖR KYRKOMUSIK OCH SVENSKT GUDSTJÄNSTLIV



SEPTEMBER

1928

TREDJE ÅRGÅNGEN.

UNDER MEDVERKAN AV

PROFESSOR OTTO OLSSON, STOCKHOLM, MUSIKDIREKTÖR SVANTE SJÖBERG, KARLSKRONA  
SAMT KOMMINISTERN, TEOL. LIC. KNUT PETERS, HÄSTHOLMEN

UTGIVEN AV KOMMINISTER ARTHUR ADELL, STJÄRNORP

REDAKTIONENS ADR.: STJÄRNORP, RT. 4 A. EXPEDITIONENS ADR.: GLEERUPS FÖRLAG, LUND

---

## Innehåll:

Kyrkoherde *F. M. Allard*, Örtomta: Johann Walther. — Lektorn, Fil. Dr. *A. E. Friedlander*, Råsunda: Den evangeliska diktningen inom den reformerta och lutherska kyrkan i Frankrike II: 2; — Franska evang. sånger i översättning. — Kyrkoherde *S. Dahlquist*, Wreta Kloster: Instruktionskursen i kyrklig konst och kyrkovård i Örebro. — Domkyrkoorganist *H. Weman*, Upsala: Musikaliska Akademiens organistkurs och körledarkursen i Upsala. — Ur dagspressen: Handboksfrågan i England. — *Kyrkomusiker*: Något om psalmvalet vid högmässan. — Meddelanden. — Musikbilaga: *H. Albert*: Jag är, o Herre, i din makt.

---

LUND, C. W. K. GLEERUPS FÖRLAG

Pren.-pris 4:50.

# Innehållsförteckning.

## Uppsatser.

	Sid.
A. Adell: Kyrkosångsmötets eftermäle i utlandspresen	43, 58
— » — Matteuspassionen i Leipzigs Thomaskyrka	67
— » — Kyrkomusikaliskt från Köpenhamn	98
A. Adell, K. Peters: De-tempore-principen i högmässan	82
F. M. Allard: Har Luther komponerat flerstämmig sång?	49
— » — Michael Praetorius Creutzburgensis	86
— » — Johann Walther	129
— » — Den polyfona tonsatsen i Kyrkans gudstjänst	177
G. Aulén: Prästernas och kyrkomusikernas liturgiska och kyrkomusikaliska utbildning	17
B. Cnattingius: Medeltida textil konst	181
S. Dahlquist: Instruktionskursen i kyrklig konst och kyrkovård i Örebro den 25—28 juli 1928	137
J. A. Eklund: Till högmässa	1
E. Fant: Västra Tollstads kyrkas restaurering	52
R. Forssman: Körledarkursen i Motala	127
A. E. Friedlander: Den evangeliska diktningen inom den reformerta och lutherska kyrkan i Frankrike	101, 113, 133
— » — Franska evangeliska sånger i svensk översättning	135, 147, 164
D. Glimborg: Introitus- och gradualcyklarna	41
F. Hjort: Högre och lägre organistexamen	55
W. Huus-Hansen: Musikken i gudstjenesten	182
Kyrkomusiker: Något om psalmvalet vid högmässan	142
E. Liedgren: Psalmundervisning	161
G. Lizell: U. L. Ullman och det svenska gudstjänstlivet	8
C. A. Moberg: Kyrkomusikaliska begreppsbestämningar	27
— » — Kyrkomusikalisk forskning och praxis	70
P. Nilsson: Lovoffer	1
K. Peters: Ett svenskt hymnologiskt standardverk	33
— » — Credo (till musikbilagan)	42
— » — Den svenska reformationstidens gudstjänstliv	65
— » — De liturgiska färgerna	118
G. Rosendal: Om predikans förnyelse och tillika några ord om nutida predikolitteratur	38, 107, 150
A. Runbäck: Gamla orglar och nya	36
— » — Orgelns användning vid gudstjänsten	91
— » — Något om disponering av mindre orglar	123
J. Smend: Evangelisk tysk kyrkomusik i nutiden	10
H. Weman: J. S. Bachs Juloratorium	15
— » — Musikaliska Akademiens organistkurs och körledarekursen i Upsala	139
— » — Utgångstycket	145, 166
D. Ahlén: Prästernas och kyrkomusikernas liturgiska och kyrkomusikaliska utbildning	21
— » — Den sextonde tyska Bachfesten	169
— » — Palestrinakören	184

## Redogörelser och större meddelanden.

	Sid.		Sid.
Tvenne allmänna kyrkoböner	81	Stockholms Kyrkomusikerförening	64
Apostolikum och dess ingress	155	Maria kyrkokörs jubileum	78
6:e allm. kyrkosångsmötet i utlandspresen	43, 58	Vimmerby kyrkokör	191
Kyrkosångens Vänner	16, 30, 61, 191	I kyrkomusikfrågan: genmäle och svar (J. Nyvall, C. A. Moberg, A. Adell)	156, 188
Sveriges allmänna Organist- och Kantorsförening	31, 143, 191	1697 års koralspsalmbok	191
Sveriges Kyrkosångsförbund	16, 31, 79, 191	Koralnämnden	143

	Sid.		Sid.
<i>Nytt svenskt preludieverk</i> .....	128	Palestrinakören .....	100, 144, 184
<i>Samlingsverk: Praetorius</i> .....	32	<i>Norge: Organistfor. 7:e landsmöte</i> ..	13
Scheidt .....	191	Liturgisk nämnd .....	77
<i>Körledarekurser: i Motala</i> .. 64, 79,	127	<i>Finland: Kyrkosångssträvanden</i> .....	29
i Upsala .....	139	Kyrkosångsfest i Helsingfors ...	78
i Ljungskile .....	187	Utställning av kyrklig konst ...	144
<i>Kurs i talteknik i Karlstad</i> .....	186	Kyrklig sångfest i Gamla Wasa ..	144
<i>Instruktionskurs i kyrklig konst och</i>		Kyrkomusikdagar i Helsingfors ..	160
kyrkvård i Örebro .....	137	Svenska kantor-organistföreningen	190
<i>Utställningar: av kyrkokonst i Örebro</i>	78	Svenska kyrkosångsutskottet ...	190
av kyrklig textil konst i Stockholm	185	<i>Tyskland: Tysklands evangeliska kyr-</i>	
<i>Striden om Viklaumadonnan</i> .....	189	kosångsförbund .....	32, 112
<i>Nya orglar</i> .....	112, 143, 160	Kyrkomusik i Leipzig .....	67
<i>Prenumerationsanmälan</i> .....	192	16:e Bachfesten i Kassel .....	112, 169
<i>Danmark: Ny preludiesamling</i> .....	78	<i>England: Handboksfrågan</i> .....	140
Kyrkomusik i Köpenhamn .....	98		

### Recensioner.

	Sid.		Sid.
<i>S. Appelquist: Vår sång (Adell)</i> ....	76	<i>G. Jeanson och J. Rabe: Musiken ge-</i>	
<i>G. Aulén: Liturgiska förnyelsesträvanden</i>		nom tiderna (Rosendal) .....	76
och evangelisk kristendom		<i>Kyrklig sång (Adell)</i> .....	174
(Peters) .....	46	<i>Körkompositioner för blandad kör</i>	
<i>E. Berglund: Om predikan (Rosendal)</i>	153	(Adell) .....	174
<i>A. Branting och A. Lindblom: Medeltida</i>		<i>E. Leufvén: Upplysningstidens predikan</i>	
vävnader och broderier i Sverige		(Rosendal) .....	108
(Cnatingius) .....	181	<i>E. Liedgren: Svensk psalm och andlig</i>	
<i>Y. Brillioth: Studier i nutida anglikansk</i>		visa (Peters) .....	33
förkunnelse (Rosendal) ..	153	<i>G. Lindberg: Johannes Rudbeckius</i>	
<i>S. Dahlquist: Vanlig skrud och prydnad</i>		som predikant (Rosendal) .....	40
(Peters) .....	118	<i>Melodier till Svenska Mässan (Peters)</i>	77
<i>K. Englund: Bachstudiet (T. A—d)</i> ..	188	<i>A. Mendelssohn och O. Richter: Choral-</i>	
<i>J. Foss: Organist- och Kantor-Embederne</i>		kalkantaten till Liedern Paul Ger-	
i Köbenhavn (Adell) ....	48	hardts (Adell) .....	176
<i>N. Fransén: Liturgia suecana, II. Årke-</i>		<i>A. Mendelssohn och O. Richter: Chor-</i>	
biskop Laurentius Petri d. ä:s		gesänge alter protestantischer	
gudstjänstordning (Peters) .....	65	Meister (Adell) .....	175
<i>B. R. Hall: Biskop Johannes Rudbeckius</i>		<i>D. Olson: Körsånger för kyrkoårets</i>	
Predikningar (Rosendal) 40		högtider (Adell) .....	174
<i>O. Hippel: Studier till predikans historia</i>		<i>R. Otto, G. Mensching, R. Wallau: Li-</i>	
under nyromantiken (Rosendal)		turgische Blätter (Adell) .....	76
.....	109	<i>B. Ozenstierna: Rösterna av en som ropar</i>	
» — Det kristologiska problemet		i öknen (Rosendal) .....	153
under nyromantiken (Rosendal)		<i>G. O. Rosenqvist: Kyrkans förkunnelse</i>	
.....	109	och nutidsläget (Rosendal) ....	153
» — Om den kyrkligt religiösa		<i>D. Rudin: Något om de rytmiska koralerna</i>	
brytningen under 1800-talets andra		(Allard) .....	187
årtionde (Rosendal) .....	109	<i>R. Will: Le Culte. Etude d'Histoire</i>	
<i>K. Hult: Johannes Rudbeckius (Rosendal)</i>		(Rosendal) .....	159
.....	40	» — Le Culte mystique (Rosendal)	159

### In Memoriam.

	Sid.
Kantor <i>Amandus Svensson, Ö. Eneby</i> .....	16

### Musikbilaga.

	Häfte.		Häfte.
<i>H. Albert: Jag är, o Herre, i din makt</i>	9	<i>K. Peters: Credo (Nicenum), bearbet-</i>	
<i>J. Morén: Motett på Botdagen</i> .....	3	ning efter 1697 års Koralbok ..	3



Johann Walther<sup>1</sup>.

## Luthers vän och medarbetare in Musica sacra.

## I.

År 1524 gav kurfursten Fredrik den vise Luther i uppdrag att vidtaga nödiga förberedelser för införandet av gudstjänst på modersmålet i de evangeliska församlingarna, varvid den gudstjänstfirande menigheten med sin sång skulle aktivt deltaga. För detta ändamål behövdes sångböcker. Som församlingen ännu denna tid hade att åtfölja kören, måste därjämte en körsångbok utarbetas. Ehuru även förfaren i den polyfona konsten, var dock Luther alltför blygsam för att räkna sig som fackman på detta område. Han såg sig om efter medhjälpare, och valet föll på tvenne ansedda musiker. Den ene var *Conrad Rumpf*, dåvarande ledare för Torgauer Schlosskantorei, den andre dennes yngre vän *Johann Walther*, som då tjänstgjorde som bassångare i samma institution och som även genom sin mindre vanliga musikaliska begåvning riktat uppmärksamheten på sig.

En frukt av dessa tre mäns arbete blev en körsångbok, benämnd *Geystiches gesangk Buchlein*, tr. i Wittenberg 1524. Den innehöll fem motetter till latinska texter och ej mindre än 38 3-, 4- och 5-stämmiga koralsatser. Redan 1525 utkom andra upplagan på Peter Schöffers förlag. Den förelåg ej i partitur utan i stämmor. Ej alla stämmorna ha bevarats åt eftervärlden, men den framstående kännaren av den äldre musiken, prof. O. Kade, har sökt rekonstruera ett partitur i så nära likhet med originalet, som varit möjligt, och utgivit denna kör-

sångbok år 1878 såsom 7:de bandet av sällskapet för musikkforskning publikationer (Berlin hos Trautwein). Denna körsångbok är det äldsta minnesmärket av den protestantiska tonkonsten och har för den evangeliska kyrkan stor betydelse framför allt därför, att i denna bok förefinnas körsatser till sådana koralmelodier, för vilka ingen äldre källa är för handen. Man kan nog aldrig lyckas fastställa, vad i denna körsångbok härstammar från Luther eller från Walther. Kade har därför betecknat dessa tvenne män såsom »de båda grundpelarna till den evangeliska församlingssången». Luther har såsom diktare skapat typen för den protestantiska psalmen, och Walther är den förste protestantiske koraltönsättaren. Detta är, vad man i denna sak torde få anse såsom ett allmänt vedertaget omdöme.

Om Walthers tidigare levnadsöden känna vi föga. Vi veta, att han föddes i en by ej långt från det nuvarande Kahla i Thüringen år 1496. Om hans tidigare utveckling som musiker är intet bekant, förrän han år 1524 träder fram som sångare i Torgauer Schloss-Kantorei. Men genom körsångboken gjordes hans namn snart hastigt känt. Nya förbättrade och ökade upplagor utkommo 1537, 1544 och 1551. I den sista hade antalet koralsatser stigit från 38 till 74, och motetterna över de latinska texterna från 5 till 47. Att Luther tog livlig del vid dessa upplagors tillkomst, bevisar hans berömda företal, som utom

<sup>1</sup> Referat ur »Siona» 1917 efter en artikel av prof. O. Schröder, Torgau.

Walthers eget finnes tryckt i samtliga 5 upplagor.

När kurfursten Johan den ståndaktige år 1526 var betänkt på att upplösa Torgauer Schlosskantorei av penningbrist, sökte Walther andra anställningar, bl. a. hos hertig Albrecht av Preussen. Sin ansökan till hertigen lät han åtföljas av fyra 5-st. kompositioner. Sedan Rupf avlidit, inträdde Walther som ledare för Torgauer Kantorei, gifte sig med den kurfurstlige hovslagaren Hans Hesters dotter Anna, som skänkte honom sonen Johannes. År 1530 inträffade den redan bebådade upplösningen av Torgauer Kantorei, men borgerskapet, som ej ville undvara den konstmässiga sången, grundade Torgauer Kantoreigesellschaft efter mönster från andra orter. Till ledare utsågs Walther, som tillika erhöll en nyinrättad lärareplats med skyldighet att undervisa i sång, latin och religion.

Detta sällskap blomstrade nu upp under Walthers ledning, och Luther utverkade hos kurfursten ett understöd av 100 gulden, mot det att sällskapet även skulle åtaga sig sången i slotts kyrkan. Då Luther år 1544 invigde en vid slottet nybyggd kyrka, uppförde Walther en 7-stämmig motett *Cantio* (septem vocum) per *Fugas*, där basen upprepade gånger återger dessa ord: *Vive Luthere, Vive Melancton! Vivite nostræ Lumina terræ etc.*

Året 1548 medförde en viktig förändring i Walthers liv. Genom

slaget vid Mühlberg föregående år hade Moritz av Sachsen erhållit kurfurstevärdigheten. Då hans broder August skulle förmåla sig med en dansk prinsessa, saknade Moritz i olikhet mot andra furstehov ett eget hovkapell, för att med dess hjälp förhöja de förestående bröllophögtidligheterna. Universitetsrektorn i Wittenberg Caspar Cruciger beordrades låta röstbegåvade studerande anmäla sig hos »musikern» Walther i Torgau. Inom fyra veckor hade det nya kapellet kommit till stånd. Första framträdandet skedde vid vigseln i slotts kyrkan, och kort efteråt finna vi Walther i Dresden som dess ständige ledare. Detta kapell är begynnelsen till det sedan så berömda Dresdner Hofkapell, som 1848 kunde fira sitt 300-års jubileum. Blott sex år förestod Walther hovkapellmästarebefattningen. 1554 fick han 60 floriner i årlig pension och återvände till Torgau, där han tillbragte sina sista år hos sonen Johannes, under vilken tid han dirigerade Torgauer Kantoreigesellschaft, varje gång det skulle »uppvakta» med sång i slottet. 1570 avled han, 74 år gammal och ligger begravnen å därvarande kyrkogård. Gravstenen med hans bild är tyvärr försvunnen. Ej heller har han, såsom andra komponister brukade denna tid, låtit pryda sina verk med sin bild, varför eftervärlden nog aldrig blir i tillfälle att skåda hans anletsdrag.

## II.

Utom de omnämnda fem upplagorna av Wittenberger Gesangbüchlein offentliggjorde Walther år 1557 ett 8-st. *Magnificat*. 1561 utkom den av sällspord kraft burna sången »*Wach auf, du werthes deutsches Land*», vars 26 strofer av Walther själv diktats med hänsyftning på

Luther och hans verk. En av Walthers viktigaste tonsättningar bär titeln »*Das Christlich Kinderlied D. Martini Lutheri: Erhalt uns Herr etc.*» i 6 stämmor och tryckt i Wittenberg 1566. I slutorden till sitt företal: »Med denna sång har jag velat taga avsked av alla gudfruk-

tiga kantorer, som älska Christus och Guds rena ord» har Walther sagt sitt farväl till sin musikaliska samtid. Bland detta verks 21 tonsatser (koraler, motetter, antifoner, andliga sånger med latinsk och tysk text) är den sista »Holdseliger, meus Herzens Trost» så till vida märkvärdig, som Walther här, avvikande från sitt vanliga skrivsätt, ställer de tre övre stämmorna gent emot de tre undre.

Enligt Kades omdöme vittna Walthers kompositioner om att han efter denna tids begrepp fullkomligt behärskade den kontrapunktiska och kanoniska formen. Han har förträffligt genomförda kanons i sina talrika motetter, och särskilt de mer än fyrstämmiga satserna vittna om en högt uppdriven kontrapunktik. Man har påstått, att han ej var någon melodiker, men den närmare kännedom, som man nu kan få av hans verk, visar, att han även kunde sångbart utgestalta sina stämmor. Väl förmådde han ej frammana de serafiska klanger, som Palestrina några årtionden senare lät tona under Italiens blåa himmel. Ej heller har han den rikedom och livfullhet i fantasien, som H. Isaak och dennes lärjunge L. Senfl ägde. Men han nådde ändock vida över medelmåttorna. Om vissa arkaismer likväl vidlåda hans verk, så beror det på tidens allmänna ståndpunkt i fråga om kompositionskonsten. Det terslösa treklangslutet hängde tillsammans med uppfattningen av att man hörde oktaver, kvinter och kvarter såsom fullkomna, terser och sexter som ofullkomna konsonanter. »Kvint- och oktavjägare» skola nog i Walthers liksom i Isaaks kompositioner finna ett rikt fält för uppspårande av villebråd. Ett närmare betraktande av denna tids kvint- och oktavparalleller ger dock vid handen, att för

den tidens tonsättare kom det i första hand an uppå melodisk följdriktighet i stämföringen, varvid man ej var så noga med vad örat förnam vid dessa paralleller. Allt som allt kan sägas, att Walther intager en beaktansvärd ställning i motetens historia.

Dock har Walther sin största betydelse för eftervärlden som koralkomponist. Med Wittenberger Gesangbüchlein 1524 framträder en specifikt protestantisk tonkonst. Korallens namn i ny bemärkelse blir på det närmaste förbunden med den lutherska reformationen. Walther hade öppen blick för denna nya konstform och banade väg för kommande tider, en väg, som först ett århundrade senare förde fram till målet. Detta mål var just koralatsen notam contra notam, såsom vi ännu i dag harmonisera våra för orgelledsagning avfattade koraler. Att denna utveckling gick långsamt, berodde därpå, att såsom nämnts kören ännu ledde församlingssången och att cantus firmus låg i tenoren. I första upplagan av Wittenberger Gesangbüchlein följes denna regel blott med ett undantag. Först 1586 lägger Lukas Osiander i sitt arbete »Fünffzig geistliche Lieder und Psalmen» cantus firmus i sopranen att lända som gällande regel, »för att hela den kristliga församlingen må därigenom kunna sjunga med».

Vid bedömandet av Walthers koralkonst får man avskilja alla mer än fyrstämmiga satser, vilka äro att hänföra till motettformen. I de fyrstämmiga satserna, som här alltså komma i betraktande med hänsyn till den nya typen, föranledde läget av cantus firmus i tenoren, att satsen i övrigt måste få en friare gestaltning, så att fordran på notam contra notam tillsvidare ej kunde strängt genomföras. Inga anknytningspunkter att komma fram

till detta mål funnos i tidens andliga musik. Blott den världsliga sångkompositionen och musiken till de latinska oderna gåvo fingervisningar. De för dessa gällande reglerna har Walther tillämpat på koralsatsen, och detta är hans särskilda förtjänst. Under det att stämmorna i föregående tiders andliga musikverk imitatoriskt satte in efter varandra, lät Walther i ett flertal av koralsatserna stämmorna i nämnda sångbok samtidigt begynna. Även de liktidiga radsluten äro åtminstone antydningvis förhanden, om också inga bestämda regler härför låta sig påvisas. Regelmässiga radslut och radbegynnelse, som förekomma i 4 i Schöberleins »Schatz» upptagna Waltherska koraler, måste förefalla kännaren »egendomliga». Dessa fyra sättningar äro också påvisade såsom oäkta och giva en falsk bild av Walthers koralkonst. Hans satser till dessa koraler se i verkligheten mycket annorlunda ut än hos Schöberlein m. fl.

För att blott nämna en av de 4-stämmiga waltherska koralsatserna så kan hänvisas på den likaså klangsköna och stämmingsfulla som till innehåll och form fulländade lutherpsalmen »Mit Fried und Freud ich fahr' dahin», vilken måhända kan betecknas som kronan på Walthers koralkonst. Samma melodi har han försett med en 5-stämmig sats till utförande av v. 3 och 4, under det att han förbehållit den 4-stämmiga med dess mjuka och stilla framglidande tongångar för v. 1 och 2. Naturligtvis står ej allt av Walthers koralkonst på samma linje. Åtskilligt verkar torrt och främ-

mande såsom i alla koralsamlingar. Men Walthers inflytande som koralkomponist spåras under den följande tiden ej blott på den lutherska utan även på den reformerta kyrkans psalmkomponister, sådana som Bourgeois, Jean Loys och Goudimel.

På senare tid har dr. Bernhard Engelke i Thomanerbiblioteket i Leipzig påträffat 26 2- och 3-stämmiga kanons för blåsinstrument, av vilka en uppförts såsom tornmusik, föranstaltad av prof. O. Richter, ledaren för Kreuzkirchekören i Dresden. Slutligen må ock omnämnas Walthers båda passionsoratorier, den ena efter Matteus, den andra efter Johannes evangelium. Kade betecknar dessa två som »stamträd» till denna kompositionsform. »Varje musikalisk uttrycksform är till sina grunddrag noga skisserad, vare sig det gäller kör, solosång eller duett». När von Tucher omnämner, att Matteuspassionen uppförts i Nürnberg ända till år 1806, så torde detta utgöra ett bevis för den livskraft, som utmärkt Walthers kompositioner även på detta område av tonkonsten. Referenten vill minnas, att ett av dessa passionsoratorier uppfördes i Linköpings domkyrka för åtskilliga år sedan under ledning av lic. N. Fransén.

Detta ovanstående vare nu ett bidrag till närmare kännedom om Johannes Walther, om vilken Taubert säger, att han var »Luthers hjärtevän, den kurfurstliga familjens skötebarn, borgerskapets i Torgau stolthet, åt vars läroanstalt han förlånade glans i 18 år».

F. M. Allard.



## Den evangeliska diktningen inom den reformerta och lutherska kyrkan i Frankrike.

### II.

#### 2. Den evangelisk-lutherska kyrkans diktning.

Såsom vi sett, använde den reformerta kyrkan i Schweiz och Frankrike ända till början av 18:de århundradet ingen annan sångbok vid sina gudstjänster än den av Marot och de Bèze versifierade psaltaren. Där lutherska församlingar uppstodo bland en fransktalande befolkning, sjöngo även dessa vid sina gudstjänster Davids psalmer, men kunde helt naturligt ej lämna obegagnad den vackra hymnologiska skatt, som den lutherska kyrkan i Tyskland ägde sedan Luthers och hans efterföljares dagar, varför de värdefullaste tyska psalmerna blevo översatta till franska språket. I Montbéliard, som omfattar de 4 provinser, vilka sedan medeltiden tillhört de Würtembergiska hertigarne, hade reformationen i luthersk anda blivit genomförd. Där utgav en fransk luthersk pastor *Matthieu Barthol* en översättning av tyska sånger, författade av »Luther och andra kyrkans lärda män». Då Ludvig XIV utan vidare tillägnade sig delar av Tyskland, bland dem Strassburg, förband han sig genom en traktat att respektera trosfriheten. År 1680 upprättades en fransk-luthersk gudstjänst i Strassburg. *Balthasar Ritter*, fransk pastor i Strassburg, lät i sammanhang med gudstjänstens upprättande trycka Barthols översättningar och bifogade själv några sånger. Denna samling utkom under titeln *Cantiques spirituels*, och 1723 utgavs en ny upplaga av tvenne pastorer, som härstammade från Montbéliard, *David Wild* och *George Adam Nigrin*. Under det 18:de århundradet blev

denna samling flera gånger omtryckt, dels utan och dels med utgåttande av årtal (1747, 1758, 1768, 1778), och då *Fredrik Charles Baer*, präst vid den svenska legationen i Paris, lät hålla gudstjänst på franska språket i sitt kapell, användes därvid nämnda sångsamling. Upplagan av år 1747 är en fullständig omarbetning. Den redigerades av gymnasiektorn i Montbéliard *Leopold Eberhard Bosen*, och poetiskt begåvad, som han var, försåg han samlingen med en hel serie av nya sånger, av vilka flera ännu äro i bruk. År 1758 blev Bosen's verk föremål för en grundlig revision av den nämnde legationspredikanten Baer, som erhållit detta uppdrag av de kyrkliga myndigheterna i Strassburg. Baers efterträdare som legationspredikant vid den svenska ambassaden *Chrétien Gambs*, vars ämbetsstid inföll under revolutionen, skräckväldet och kejsartiden intill år 1806, lät år 1800 en ny sångsamling utkomma under titeln: *Recueil de Cantiques à l'usage des Protestants de la Confession d'Augsburg à Paris*. Då genom lagen av d. 18 germinal (1802) religionsfriheten var tryggad för lutheranerna såväl som för de reformerta och offentlig gudstjänst enligt luthersk ritus började hållas i Paris, förvärvade sig konsistoriet rätten till återstoden av de exemplar av Gambs sångsamling, som funnos kvar. Då emellertid antalet av dessa var otillräckligt för församlingens behov, särskilt under högtidsdagar, blev konsistoriet nödsakat att låta trycka på lösa blad de sånger, som vid varje gudstjänst

voro bestämda att sjungas. För att avhjälpa denna olägenhet beslöto tvenne lutherska prästmän M. M. Boissard och Goepf att utgiva en ny samling under följande titel: *Recueil de Cantiques à l'usage des chrétiens évangéliques par M. M. les pasteurs de l'Église de la Confession d'Augsburg à Paris*. Samlingen utkom första gången 1819, och tvenne följande upplagor av densamma trycktes åren 1826 och 1836. År 1846 erhöi den lutherska kyrkan återigen en ny sångsamling, som är nära förknippad med den franske pastorn Vernys namn och minne. VERNY har skrivit företalet till samlingen och har nog även haft en stor del i dess redigerande. Dess titel lyder: *Recueil de Cantiques à l'usage des Églises évangéliques. Paris 1846*. Flera upplagor av denna samling utkommo, dels utan musik, dels med angivande av melodien vid den första versen. Den sista upplagan av år 1876 användes vid den lutherska kyrkans gudstjänst ända till år 1908, då den avlöstes av den nuvarande sångsamlingen. Vid sidan av dessa sångsamlingar, som utkommo under första hälften av det 19:de århundradet i Paris, må även nämnas några sångsamlingar, som utkommo under samma tid på andra ställen i Frankrike, där evangelisk-luthersk tro var rådande. *Johan Fredrik Oberlin* (1740—1826), luthersk pastor i Waldersbach i Steinthal, känd för sin välsignelserika och folkupfostrande verksamhet i denna trakt av Vogeserna, samlade även religiösa sånger. British Museum förvarar hans sångbok, bestående av 5 avdelningar, av vilka den första blott är en ny upplaga av 1747 års *Cantiques spirituels*. De övriga avdelningarna innehålla en samling böner, en sångbok för ungdom, ett tillägg till den sångsamling, som hans företrädare i ämbetet infört i

Waldersbach, och en avdelning, innehållande musik till de föregående avdelningarna. Oberlin var mera en översättare och samlare än författare av religiösa sånger. Den enda sång, som i de evangeliska sångböckerna tillskrives honom, är sången *De quoi t'alarmes tu, mon coeur?*, till vilken han hämtat melodien från den kända tyska psalmen: »Was Gott thut, das ist wohlgethan». Texten är dock ingen översättning. I Montbéliard utgavs en ny sångsamling 1847 under titeln *Nouveau Choix de Psaumes et de cantiques*. Den innehöll några få ej förut tryckta sånger, återstoden var hämtad från den lutherska och reformerta kyrkans sångsamlingar i Paris. Nancysamlingen *Hymnes et Cantiques à l'usage des Églises et des familles Chrétiennes 1874* innehöll omkring 300 n:r. Dess innehåll är för övrigt okänt. Strassburgsamlingen *Recueil de Cantiques 1878* hade hämtat sina sånger dels från Montbéliardsamlingen, dels från *Cantiques spirituels* av år 1758 och den lutherska sångsamlingen i Paris.

Då 1876 års upplaga av den lutherska kyrkans i Paris sångsamling tagit slut, var det nödvändigt att vidtaga åtgärder för anskaffandet av en ny samling. För detta ändamål tillsattes av konsistoriet en kommission. De grundsatser, som denna följde vid utarbetandet av den nya samlingen, finnas angivna i företalet. Bland dessa må nämnas de två första: 1) Psalmer och sånger, som ej sjungas i församlingarna, böra uteslutas ur samlingen; 2) Psalmer och sånger på franska språket, som äro allmänt kända och sjungna i kyrkorna, må intagas i samlingen. Ett hundratal av nya sånger ha på grund härav tillkommit. Med avseende på ändring av texterna föreskrives endast, att en sådan ändring

må ske med den största grannlagethet. Vad samlingens musik beträffar, så säges denna ofta vara en reproduktion av musiken i koralboken av 1846. Samlingen omfattar 259 n:r, bland vilka de 23 sista ej äro beräknade för den allmänna gudstjänsten utan för samkväm av mera enskild och familjär art. Bland lutherska pastorer, som ej förut blivit nämnda som författare av religiösa sånger, må nämnas *I. I. Hosemann* († 1886) och *Ch. Pfender*. Den sistnämnde, som även var medlem av kommissionen, har i förening med Th. Monod översatt Luthers Ein feste Burg ist unser

Gott. Ej heller må glömmas de vackra bidrag, som *Mme. Roerich* lämnat denna samling.

Härmed avslutas denna översikt av den evangeliska diktningen i Frankrike. Syftet med densamma har varit att i någon mån förbereda översättningen av en del franska cantiques, som äro kära minnen från forna dagar i Paris och Genève. Må det alltjämt kunna sägas om denna diktning, som det heter i den sista upplagan av den fransk-lutherska sångboken: Oaktat alla växlande upplagor den gamla kärnan består!

A. E. Friedlander.

## Franska evangeliska sånger i svensk översättning.

Théodore de Bèze.

### 1.

*Vous qui sur la terre habitez* (Dav. Ps. 100).

I, som på denna jorden bon,  
Högt jublen inför Herrens tron  
Och prisen under helig fröjd  
Vår Gud, som bor i himlens höjd.

I dag i templet träden in  
Med lovsång och ett tacksamt sinn,  
Och firen där hans dyra namn,  
Så ärorikt, vår frälsnings hamn.

Han råder över varje land  
Och har oss skapat med sin hand,  
Ett folk, som blivit honom kärt,  
En hjord, som vård han städs beskärt.

Vår Gud allt gott åt oss beskär  
Och trofast i sin kärlek är,  
Förlåter fel, från år till år  
Hans rika nåd mot oss består.

### 2.

*J'aime mon Dieu* (Dav. Ps. 116).

Min Gud jag håller kär, ty han mig hulptit har;  
Hans hjälp har visat, att min bön han velat höra  
Och haft för mina suckar städse spänt sitt öra,  
Jag honom vill åkalla alla mina dar.

Jag hade icke ro, ej lugn på denna jord,  
Av dödens band jag redan omvärvd var, mitt hjärta,  
Av ångest fattat, led den allra största smärta;  
Då sände honom jag min bön med dessa ord:

»Ack, fräls mig från den fara, vari stadd jag är!»  
 Ifrån den stunden i de dagar, som ha farit,  
 Han nådefull och hjälpsam mot mig städse varit  
 Och lindrat mina sorger och bekymmer här.

Jag nära döden var, blev svagare alltmer,  
 Men Gud, som jag åkallat, hjälp och tröst mig sände.  
 Till ro och lugn, min själ, du åter nu dig vände,  
 Ty Herren visat, att i nåd till mig han ser.

Din starka allmaktshand har räddat mig från död  
 Och torkat mina tårar. Vad du än mig skickar  
 I livet, trygg jag vandrar under dina blickar;  
 Du är, o Gud, i allt mitt liv mitt säkra stöd.

Hur skall jag vedergälla det goda, du mig gjort?  
 Jag frälsningsbägaren i handen nu vill taga,  
 Må lovets offer, som jag frambär, dig behaga  
 Och må din godhet här förkunnas på var ort.

Jag städse akta vill uppå din helga lag,  
 Din ära prisa och din stora makt åkalla,  
 Och full av tacksamhet, min röst skall inför alla  
 I helig lovsång höras varje levnadsdag.

#### B. Pictet.

##### 1.

#### *Faisons éclater notre joie (julsång).*

Nu fröjden er, I jordens länder,  
 Och prisen vår välgörare,  
 Den evige nu till oss sänder  
 Sin älskade som frälsare.  
 Ett gudabarn oss fött har blivit,  
 Utav en jungfru kysk och skär;  
 I dag har Gud sin son oss givit,  
 Som återlost oss alla här.

Som boning blott ett stall han äger,  
 Hans vagga blott en krubba var,  
 Men över detta arma läger  
 En stjärna strålar ny och klar.  
 Bland helga änglar stor är fröjden,  
 Hör, hur de sjunga nattetid:  
 »Vår Gud ske ära uti höjden,  
 På denna jorden vare frid!»

Den största makt skall han förena  
 I sig med all vår bräcklighet,  
 Och gudomsväsendet, det rena,  
 Med all vår svaga mänsklighet;  
 Ett ringa barn han synes vara,  
 Och tjänarskepnad re'n han bär,  
 Men dock sin storhet uppenbara  
 Han vill för den, som ödmjuk är.

Låt oss nu nalkas med de visa  
 Den boning, där hans krubba står.  
 Och må vår hyllning där bevisa,  
 Att den av hjärtat även går;  
 Ej guld och rökelse må bliva  
 De skänker, som man honom ger,  
 Men må vi våra hjärtan giva  
 I tro och kärlek mer och mer!

##### 2.

#### *Béni soit à jamais (Luk. Ev. 1: 68).*

Högtlovad vare städs vår Gud i Israel,  
 Som givit oss allt gott och sörjer för vårt väl!  
 Han, rörd av våra bönerop och vårt elände,  
 Vid varje nöd sig som vår fader alltid kände.

# Jag är, o Herre, i din makt.

Med känsla.

H. Albert, 1648.

*Mezza voce.*

Sopran I.  
 1. Jag är, o Her - - re, i din makt,  
 2. Vem har jag, Her - - re, ut - om dig,  
 3. Du är min tröst, min del, mitt allt.

Sopran II.  
 1. Jag är, o Her - - re, i din makt, du  
 2. Vem har jag, Her - - re, ut - om dig, när  
 3. Du är min tröst, — min del, mitt allt. At

Alt.  
 1. Jag är, o Her - - re, i din makt,  
 2. Vem har jag, Her - - re, ut - om dig,  
 3. Du är min tröst, — min del, mitt allt.

Tenor.  
 1. Jag är, o Her - re, i din makt, du  
 2. Vem har jag, Her - re, ut - om dig, när  
 3. Du är min tröst, min del, mitt allt. At

Bas.  
 1. Jag är, o Her - re, i din makt, du  
 2. Vem har jag, Her - re, ut - om dig, när  
 3. Du är min tröst, min del, mitt allt. At

du har mig hit till da - gen bragt,  
 när jag är stadd på dö - dens stig?  
 At dig jag har mig an - be - fallt.

har mig hit till da - gen bragt, du  
 jag är stadd på dö - dens stig? Ack,  
 dig jag har mig an - be - fallt. Hos

du har mig hit till da - gen bragt, du  
 när jag är stadd på dö - dens stig? Ack,  
 At dig jag har mig an - be - fallt. Hos

har mig hit till da - - gen bragt,  
 jag är stadd på dö - - dens stig?  
 dig jag trygg mig an - - be - fallt.

— har mig hit till da - gen bragt, du  
 — jag är stadd på dö - dens stig? Ack,  
 — dig jag har mig an - be - fallt. Hos

du huld-rikt up - pe - håll - lit li -  
 Ack, blott hos dig jag tröst kan bi -  
 Hos dig jag till - för - sikt kan fin -

huld - rikt up - pe - håll - lit li -  
 blott hos dig jag tröst kan bi -  
 dig jag till - för - sikt kan fin -

huld - rikt up - pe - håll - lit li -  
 blott hos dig jag tröst kan bi -  
 dig jag till - för - sikt kan fin -

du huld-rikt up - pe - håll - lit li -  
 Ack, blott hos dig jag tröst kan bi -  
 Hos dig jag till - för - sikt kan fin -

huld - rikt up - pe - håll - lit li -  
 blott hos dig jag tröst kan bi -  
 dig jag till - för - sikt kan fin -

*poco più f*

vet. Du kän-ner mi - na da - gars tal.  
 da. Vem är som vid min si - da står,  
 na. Här skall ej nå - gon natt och nöd

*poco più f*

vet. Du kän-ner mi - na da - gars tal.  
 da. Vem är som vid min si - da står,  
 na. Här skall ej nå - gon natt och nöd

*poco più f*

vet. Du kän-ner mi - na da - gars tal.  
 da. Vem är som vid min si - da står,  
 na. Här skall ej nå - gon natt och nöd

*poco più f* *espr.*

vet. Du kän-ner mi - na da - gars tal. Hur  
 da. Vem är som vid min si - da står, när  
 na. Här skall ej nå - gon natt och nöd ej

*poco più f* *espr.*

vet. Du kän-ner mi - na da - gars tal. Hur  
 da. Vem är som vid min si - da står, när  
 na. Här skall ej nå - gon natt och nöd ej

*espr.*

Hur jag från den - na sor - ge - dal  
när mänsk - lig makt ej mer för - mår  
ej ån - gest el - ler kval och död

*espr.*

Hur jag från den - na sor - ge - dal  
när mänsk - lig makt ej mer för - mår  
ej ån - gest el - ler kval och död

*espr.*

Hur jag från den - na sor - ge - dal  
när mänsk - lig makt ej mer för - mår  
ej ån - gest el - ler kval och död

jag från den - na sor - ge - dal  
mänsk - lig makt ej mer för - mår  
ån - gest el - ler kval och död

jag från den - na sor - ge - dal  
mänsk - lig makt ej mer för - mår  
ån - gest el - ler kval och död

skall vand - ra står hos dig be - skri - vet. När  
och jag med dö - den mäs - te stri - da? Vem  
nu mer mig kun - na ö - ver - vin - na, ty

skall vand - ra står hos dig be - skri - vet. När  
och jag med dö - den mäs - te stri - da? Vem  
nu mer mig kun - na ö - ver - vin - na, ty

skall vand - ra står hos dig be - skri - vet. När  
och jag med dö - den mäs - te stri - da? Vem  
nu mer mig kun - na ö - ver - vin - na, ty

skall vand - ra står hos dig be - skri - vet. När  
och jag med dö - den mäs - te stri - da? Vem  
nu mer mig kun - na ö - ver - vin - na, ty

skall vand - ra står hos dig be - skri - vet. När  
och jag med dö - den mäs - te stri - da? Vem  
nu mer mig kun - na ö - ver - vin - na, ty

*dim. poco a poco*

du till dig upp-tar min själ, det vet du,  
 är som hopp åt mig be-skär om du ej  
 här i li- - vet är jag din. I dö- - den

*dim. poco a poco*

du till dig upp-tar min själ, det vet du, fa -  
 är som hopp åt mig be-skär om du ej vid  
 här i li- - vet är jag din. I dö- - den blir

*espr.* *dim. poco a poco*

du till dig upp-tar min själ, det vet du, fa -  
 är som hopp åt mig be-skär om du ej vid  
 här i li- - vet är jag din. I dö- den blir

*dim. poco a poco*

— du till dig upp-tar min själ, det vet  
 — är som hopp åt mig be-skär om du  
 — här i li- - vet är jag din. I dö -

*dim. poco a poco*

du till dig upp-tar min själ, det vet  
 är som hopp åt mig be-skär om du  
 här i li- - vet är jag din. I dö -

*p* *pp*

fa - der, mer än väl. \_\_\_\_\_  
 vid min si - - da är? \_\_\_\_\_  
 blir du e - - - vigt min. \_\_\_\_\_

*p* *pp*

- - der, mer än väl. \_\_\_\_\_  
 — min si - - - da är? \_\_\_\_\_  
 — du e - - - vigt min. \_\_\_\_\_

*p* *pp*

der, mer än väl. \_\_\_\_\_  
 min si - - da är? \_\_\_\_\_  
 du e - - - vigt min. \_\_\_\_\_

*p* *pp*

— du, fa - der, mer än väl. \_\_\_\_\_  
 — ej vid min si - - da är? \_\_\_\_\_  
 — - den blir du e - - - vigt min. \_\_\_\_\_

*(poco)* *p* *pp*

— du, fa - der, mer — — — — — än väl. \_\_\_\_\_  
 — ej vid min si - - - - da är? \_\_\_\_\_  
 - - den blir du e - - - - vigt min. \_\_\_\_\_



Han ofta har besökt sitt folk i flydda dar,  
 Och med sin starka arm han återlöst oss har;  
 Oaktat all vår synd han kärlek till oss hyser,  
 Och över oss rättfärdighetens sol nu lyser.

Vi se den solen sprida här sin rika glans  
 Från höjden, vartill ännu ej en like fanns,  
 Den skingra skall, varthän den ställer färden,  
 Det djupa mörker, som har vilat över världen.

De folk, som suttit uti dödens skugga här,  
 Nu lyssna glada till den röst, som Herrens är,  
 Och skola lära känna vid hans ljus det klara  
 Den Gud, som deras frälsare och far vill vara.

Han in på fridens väg städs våra fötter för,  
 Och vad vi honom bedja om, han även gör.  
 Vi honom älska må, vårt hjärta honom giva,  
 Och under hans beskydd vi lyckliga då bliva.

*A. E. Friedlander.*

## Instruktionskursen i kyrklig konst och kyrkovård i Örebro den 25—28 juli 1928.

Såsom en glädjande tilldragelse i vår materialistiska tid måste hälsas de bemödanden, som gå ut på att vid utställningar, som tillkommit för att främja det ekonomiska livet, ett allt bredare utrymme ägnas åt den andliga odlingen. Det skulle vara att svika sin uppgift, om icke kyrkan deltog i det folkbildnings- och uppfostringsarbete, som därvid bedrivs, varför det är alldeles i sin ordning, när Svenska kyrkans diakonistyrelse till en av sommarens utställningsstäder ordnade en utställning av äldre kyrklig konst och i samband därmed inbjöd till en instruktionskurs i kyrklig konst och konstvård.

Som bekant är det icke första gången som kyrkliga konstföremål från skilda håll sammanförts och blivit utställda. Men har huvudintresset vid föregående tillfällen varit riktat på att huvudsakligen visa föremål, som stå högt i konstnärligt avseende och att fästa uppmärksamhet på de värden, som de kyrkliga konstskatterna representera, så hade man denna gång i främsta rummet sökt giva en instruktionsbild av den behandling, som förr kunnat komma dylika konstföremål till del, och av den behandling, som enligt nutida restaureringsprinciper ägnas dem. De utställda föremålen kunde med hänsyn härtill uppdelas i tre slag: 1) icke-konserverade, 2) enligt äldre principer konserverade samt 3) efter nutida principer restaurerade. För belysning av restaureringsmetoderna hade en del föremål utställts endast till hälften restaurerade, varvid å ett och samma föremål kunde förekomma en sammanställning såväl av grupperna 1 och 3 som av grupperna 2 och 3. Detta sätt att gå till väga är ägnat att låta

besökaren själv göra jämförelser och draga slutsatser och torde vara det mest verksamma medlet att väcka förståelse för det arbete, som i våra dagar utföres på detta område, ett arbete, som besjålas av en stark känsla för det äkta och ursprungliga.

Det är emellertid självfallet, att ett blott till hälften efter moderna principer restaurerat föremål har sitt berättigande uteslutande ur studiesynpunkt och därför endast kan hava plats i ett museum och således icke har någon uppgift att fylla i en församlings kyrko- och gudstjänstliv. Och det är ju själva gudstjänstlivet, som alla ansträngningar på detta område ytterst avse att främja. Därmed är ock sagt, att vid konserveringen hänsyn måste tagas till ett föremåls framtida användning, och att man icke kan fastställa några allmängiltiga konserveringsprinciper utan måste ägna varje föremål individuell behandling och gå från fall till fall. Det kan nämligen, såsom utställningen också gav prov på, inträffa fall, då ett föremål blivit så skadat, att det genom sina i ögonen fallande defekter ingalunda skulle kunna skänka åsyftad stämning, om återställelseprincipen skulle genomföras.

Emellertid skulle det stå i bästa samklang med den i stort sett förordade återställelseprincipen, om åtskilliga av de föremål, som förvaras i våra museer eller undanställts i våra kyrkor och som en gång fyllt en mer eller mindre betydelsefull uppgift i en gudstjänstfirande församlings liv, återfinge den äreställning, som de ursprungligen haft, och åter kunde få tjäna det levande livet i vår kyrka. Men detta naturligtvis endast under förutsättning, att de kunna erhålla det

skydd och den vård, som tyvärr hittills icke alltid ägnats dem.

Man fick f. ö. vid mötet ett gripande och outplånligt intryck av en dylik återställelse, som i det sammanhang, vari den genomfördes, fick en symbolisk innebörd. Riksantikvarie Curman hade på ort och ställe demonstrerat Glanshammars kyrka, där man — i förbigående sagt — kunde konstatera, vilket utomordentligt rikt stoff som hembygdsundervisningen har att hämta i våra kyrkor. Där stod längst nere i kyrkan vid sidan av orgeln (jämte en del andra träskulpturer) det gamla mäktiga vackra triumfkrucifixet, bokstavligen ställt i skymundan och i varje fall utan någon uppgift i församlingens gudstjänstliv, som det dock en gång tjänat. Genom tydliga märken i en av pelarna var det lätt att förstå, var det en gång haft sin plats och vilken upplyftande känsla av helgd det måste hava skänkt åt hela kyrkorummet. En av församlingens kyrkovårdar föreslår: »Vi flytta korset» — och knappt har han uttalat dessa ord, förrän fem handfasta män stilla lyfta korset, som i procession föres fram till sin ursprungliga plats, alltunder det att den samlade menigheten stämmer upp: »Guds rena Lamm; oskyldig» (Ps. 94). Månget öga tårades, och outplånligt är det intryck, som denna spontant framvuxna högtidlighet efterlämnade.

Som föredragshållare hade Diakonistyrelsen lyckats förvärva förutom riksantikvarie Curman, professor Andreas Lindblom, fröken Agnes Branting, arkitekt Wadsjö, kyrkoherde S. Gabrielsson, doktor Hallström och amanuens Cnattingius, varjämte ståthållaren å Örebro slott landshövding Elmqvist fungerade som ordförande och genom sitt välkomstanförande s. a. s. an-

gav ett motto, då han uttalade sin handlingarna ägde rum, kunde få glädje över att restaureringen av *gagna livet i vår kyrka.*  
den förnämliga rikssalen, där för- *Sixten Dahlquist.*

## Musikaliska Akademiens organistkurs och körledarekursen i Upsala.

### I.

På föranstaltande av Kgl. Musikal. Akademien föreligger förslag till omorganisation av organistexamen. Som första resultat av nämnda förslag kan den organistkurs betraktas, som på Akademiens initiativ anordnats i Upsala under en tid av sex veckor, fr. den 5 juni t. o. m. den 14 juli. Antalet kursdeltagare begränsades till 12, vilka efter föregående prövning antogos. På grund av praktiska skäl och då kursen t. v. endast kunde betraktas som försökskurs, var ansökningsrätten begränsad till elever vid folkskoleseminariet i Upsala. Kursen har omfattat undervisning i följande ämnen: orgel, piano, harmoni, elementar- och kyrkosång med ett sammanlagt timantal av 50 tim. pr vecka, fördelade dels på enskild undervisning, dels på gruppundervisning. Lärare ha varit domkyrko-

kantorn H. Colléen och domkyrkoorganisten H. Weman. Såsom av Akademien förordnad inspektor har professor O. Olsson fungerat.

För den händelse förslaget vinner vederbörande myndigheters godkännande, avses att med dylika sommarkurser förlagda till seminarierna bibringa eleverna sådana kunskaper, att organistexamen kan tänkas kunna avslutas samtidigt med folkskollärarexamen. I förslaget avses även någon undervisning under pågående lästermin, men redan nu torde kunna sägas, att dylika sommarkurser komma att fylla sin uppgift att föra fram till den avsedda kyrkomusikerexamen, bland vars många fördelar kan framhållas, att den jämväl torde komma att avläggas inför av Akademien utsedda censorer.

### II.

Den av Ärkestiftets kyrkosångsförbund anordnade liturgisk-musikaliska kursen i Upsala den 17—23 juni hade samlat ett stort antal deltagare, vars antal av praktiska skäl dock måste begränsas till 25. Under kursen förekommo följande föreläsningar och övningar:

*Gudstjänst och kyrkoår ur liturgisk synpunkt*, av domprosten G. Lizell, som under de anslagna fyra föreläsningarna lämnade en historisk översikt av den svenska hög-

mässogudstjänsten och de liturgiska gudstjänsterna samt en sammanfattande indelning av kyrkoåret.

*Den gregorianska koralen och de liturgiska gudstjänsterna* av docenten G. Lindberg. Efter en kort historik av den gregor. koralen ägnades de därtill anslagna fem föreläsningarna huvudsakligen åt att såväl teoretiskt som praktiskt genomgå det nya vesperalet. Med utgångspunkt från recitationen över

de åtta psalmtionerna blev det liturgiska föredraget föremål för särskild, instruktiv behandling.

*Det kyrkliga orgel-spelet samt införande i orgellitteraturen* av domkyrkoorganisten H. Weman. Dagligen ägnades häråt 1 1/2 tim., sålunda fördelade: måndag: kyrklig modulationslära, tisdag: koralförspels historia och byggnad (med belysande ex.), onsdag: koralförspellet i gudstjänsten, torsdag: d:o med praktiska övningar, fredag: högmässan i sin helhet. Införande i notlitteraturen genom uppställande av en »omgång» postludier, samlade ur äldre och yngre orgellitteraturen, ordnade med hänsyn till kyrkoåret.

*Dirigering och körövningar* av domkyrkokantorn H. Colléen. Häråt ägnades sju tim., varvid deltagarna fingo råd och anvisningar i användandet av de musikaliska uttrycksmedel, som sammanfattas under benämningen kördirigering. För de praktiska övningarna hade domkyrkokören välvilligt ställt sig till förfogande.

*Tonbildning och tonträffning* under ledning av läraren vid Musikaliska Akademien C. E. Dramstad.

Solfège- och tonbildningsövningar tre tim. dagligen.

Under kursen anordnades följande gudstjänster:

*Tisdagen den 19:* liturgisk aftonbön i H. Trefaldighetskyrkan (Liturg: doc. Lindberg, organist: musikedir. Weman).

*Onsdagen den 20:* orgelstund i domkyrkan (Weman), avslutning med liturgisk aftonbön (Lindberg).

*Torsdagen den 21—Lördagen den 23:* matutin i domkyrkan, Ansgarskapellet. Liturg: Lindberg. Vid orgeln: kursdeltagarna.

Vid samtliga dessa gudstjänster följdes det nya vesperalets olika former för vesper och matutin.

Söndagen den 17 bereddes deltagarna tillfälle att åhöra Årkestiftets kyrkosångsförbunds konsert i domkyrkan under ledning av musikedir. H. Colléen.

Samkväm anordnades måndagen den 18 i samband med utfärd till G:a Upsala och fredagen den 22 å rest. Fenix. Lördagen den 23 förrättades högtidlig avslutning av domprosten G. Lizell, som samtidigt till samtliga överlämnade vederbörligt intyg om deltagande i kursen.

H. Weman.

## Ur dagspressen.

### Handboksfrågan i England.

Under titeln: »Den engelska kyrkostriden» behandlar professor Yngve Brilioth i en understreckare i Svenska Dagbladet den engelska handboksstriden, vilken som bekant resulterade i att underhuset den 14 juni för andra gången förkastade förslaget till alternativt reviderad liturgi. Han skriver bl. a.:

Ej utan skäl har det framhållits, att det intresse, som ägnats denna fråga inom och utom parlamentet,

och det allvar, varmed den behandlats, äro ett märkligt vittnesbörd om de kyrkliga och religiösa frågornas oförminskade eller snarast ökade förmåga att sätta känslorna i svallning. Påtagligt är, att de personliga övertygelserna varit starka nog att helt spränga partibanden, likaså att debatten denna gång genomgående präglades av respekt för de religiösa värdena. Det går tydligen icke an att i par-

lamentet visa ringaktning för kyrka och kristendom. Den protestantiska nitälskan var ofrånkomlig. Men en närmare granskning av de trons försvarare, som såväl i december som i juni slöto sig till den puritanske inrikesministerns följe, är ägnad att väcka vissa betänkligheter. Bland dem som talade stora ord om plikten att slå vakt kring reformationens arv torde (i varje fall i december) även funnits sådana, vilkas personliga övertygelse i ganska ringa grad engagerats i denna fråga. Tydligt var, att husets majoritet hyste en stark motvilja mot den anglokatoiska riktningen inom kyrkan och mistrodde biskoparnas vilja och förmåga att hålla denna oroliga fallang i styr. Det bör då ihågkommas, att anglokatoikerna — hur starka betänkligheter man från evangelisk ståndpunkt än må hysa mot deras överdrifter och ensidigheter — för närvarande utgöra den grupp inom kyrkan, som starkast är genomträngd av religionens lidelse: den religiösa entusiasmen, vare sig av lågkyrklig eller högkyrklig art, står sällan väl till baks hos en politisk församling, som vant sig att betrakta religionen som en stabiliserande och konserverande faktor i samhället, men som blir ganska illa berörd, så snart den visar något av sin inneboende explosiva kraft.

Än starkare bli betänkligheterna, då man tar del av de analyser av omröstningsresultatet, som publicerats i *The Times* och kyrkliga tidningar. Det visar sig nämligen, att förslaget om reviderad liturgi, om något en intern kyrklig fråga, fällts icke av kyrkans egna medlemmar utan av utomstående — nu liksom i december. Hade endast medlemmar från England tagit del i omröstningen — och det är en-

dast i England, som den anglikanska kyrkan är statskyrka — skulle förslaget ha gått igenom med 208 röster mot 197, och en stor del av minoriteten måste då i alla fall ha utgjorts av nonkonformister: de ledande frikyrkliga sammanslutningarna ha icke dragit sig för att ta aktiv del i agitationen mot ett liturgiskt reformförslag, som avser den kyrka, mot vilken de stå i principiell opposition, — dock ha framsynta frikyrkliga ledare, såsom Selbie och Vernon Bartlet, bestämt tagit avstånd från denna politik, och även inom parlamentet höjdes åtminstone en frikyrklig röst för förslaget. Majoriteten emot detsamma åstadkoms emellertid genom rösterna från Skottland (37 emot, 11 för), Irland (samtliga 13 emot) och Wales (21 emot, 3 för). Det är ganska begripligt, om man på anglikanskt håll finner det bittert, att ett försök att åstadkomma ordning i de kaotiska liturgiska förhållandena i den egna kyrkan, att få en norm, som i någon mån kan svara emot nutidens krav, skall omintetgöras av parlamentsmedlemmar, som aldrig inom denna kyrka sökt sin uppbyggelse och som knappast kunna antas ha något djupare intresse för dess välfärd.

— — — — —

Till sist erinrar prof. B. om att egentligen blott en väg återstår för att komma åtminstone till en temporär lösning av den liturgiska frågan: man måste söka skapa en åtminstone moraliskt förpliktande consensus angående de gränser, inom vilka avvikelserna från 1662 års bok böra hålla sig. Därvid erbjuder sig endast en samlingspunkt — den nya, av parlamentet två gånger avvisade »composite book». Dennas roll är alltså ingalunda ut-

spelad. Men därjämte kan man vinna ökad självständighet, särskilt sannolikt vänta en målmedveten rätt att själv bestämma om sina aktion från kyrkans sida för att rent interna angelägenheter.

## Insänt.

### Något om psalmvalet vid högmässan.

Det klagas i vår tid mycket över den klena församlingssången i våra kyrkor, och många mer eller mindre sannolika orsaker härtill framdragas. Men en sak, som torde spela en viss roll härvidlag, talar man icke mycket om: prästernas ofta ovederhäftiga och nyckfulla psalmval.

I en församling tjänstgör i en följd av år en prästman, som väljer psalmer efter sitt sinne med flitigt användande av sina »älsklingspsalmer». Sedan kommer en annan med kanske helt ny repertoar. När församlingen äntligen fattat den nya galoppen, blir det ombyte igen o. s. v. Eller vi tänka på en församling, där flera präster tjänstgöra. Dessa ha kanske var sin »färg», välja psalmer därefter och vilja gärna hävda sin egenart och originalitet. Det är icke ringa krav, som på så sätt ställas på kyrkfolkets sångförmåga. Församlingen skall vilken söndag som helst kunna sjunga nära nog vilken som helst av 673 psalmer. Förbistringen är stor. Man kan beräkna att på juldagsmorgonen få sjunga ps. 55, men sedan vet man icke mycket mer.

Detta har säkerligen varit till skada för församlingssången och är ett allvarsamt hinder för arbetet med dennas förnyelse. En kyrkokör repeterar för att sjunga på en större högtidsdag och får bl. a. ta igenom en del psalmer, som då kunna tänkas förekomma. Men på psalmседeln kommer i sinom tid något helt annat, som man inte be-

rett sig på. Sådant framkallar olust och oföretagsamhet hos både ledare och kör. Men nu hör jag invändningen: »Det är församlingen, som skall sjunga i kyrkan, och inte kören». Ja, den visan ha vi hört förr, och den kommer säkert aldrig att tystna, även om församlingssången för länge sedan förstummats. Man bör emellertid ej vara för sträng mot kantorn, om han föredrager att ha en koralkör vid sin sida framför att få utföra psalmerna som solosång eller vid indisposition som orgelsolo.

Men vi lämna kören. Många av kyrkomusikerna äro även lärare. Det kan hända, att den, som har en sådan förenad syssla, kommer på idén att taga en eller flera skolklasser med till kyrkan. Han önskar naturligtvis, att barnen skola kunna deltaga i psalmsången, inte nödvändigtvis som kör utan kanske som »församling», alltså placerad nere i kyrkan. Han gör en förfrågan hos vederbörande om psalmerna till den stundande helgdagen, men får till svar: »Dem kan jag ej lämna förrän på lördag kväll, då jag skrivit min predikan». — Somliga kantorer undervisa konfirmander i kyrkosång. Var och en torde inse, hur nyttigt och värdefullt det skulle vara, om under dessa sångövningar en liten stund ägnades åt den följande söndagens introitus och gradual.

Man skulle kunna säga, att det vore bättre, om vi kyrkomusiker valde psalmerna, vi som skola leda

sången och som i motsats till prästerna, ofta under hela vår tjänstetid, verka på samma plats och därför skulle kunna ha möjlighet att genom barnkörer, skolbarns- och konfirmandundervisning påverka en hel generation. Jag skall dock vara den förste att erkänna, att detta av andra orsaker vore olämpligt, och att vi icke äro kompetenta för uppgiften. Men det vore ej ur vägen, om vi hos våra respektive chefer, utan att behöva misstänkas för maktlystnad, kunde få framställa våra synpunkter och önskemål, och att det åtminstone någon gång undantagsvis tages hänsyn till dem. Det finns nog åtskilliga av oss, som, för att icke äventyra den synnerligen eftersträvanvärda husfriden, ej vilja röra vid en så ömtålig punkt som psalmsedeln. Erkännas må, att prästerna på många håll fått ögonen upp för psalmvalets betydelse och, under strävandena efter att på bästa sätt lösa frågan, även vilja höra kyrkomusikernas mening. Men på vissa håll är det uteslutande prästens ensak. Och dock talas

det vid kyrkliga konferenser så mycket om lekmännens medverkan. Lekmän? Vi måste tydligen inte vara några sådana.

Anledningen till detta opus var, att några icke lekmän utan prästmän i Linköpings stift, vilka nitälska för kyrkan och kyrkosången, utarbetat och i denna tidskrift publicerat en introitus- och gradualcykel, som tyckes vittna om grundliga studier i ämnet, djup förståelse för kyrkoårets alla skiftningar samt musikalisk sakkunskap. På goda grunder kan man emellertid misstänka, att prästerskapet i stort sett ej kommer att taga mycken notis om förslaget eller om tanken att så småningom nå fram till det önskvärda målet: fasta introitus- och gradualpsalmer. Det vore skada, om prästerna ej ville intressera sig för dessa spörsmål. De visa då bl. a., att de ej vilja medverka i arbetet för en bättre församlingssång, och vi ha i så fall ingen anledning att taga deras klagomål över den dåliga kyrkosången på allvar.

*Kyrkomusiker.*

## Meddelanden.

**Redaktionens adress** är från och med detta nummer återigen Stjärnorp.

**Musikbilagan** till detta nummer utgör en femstämig sats av Heinrich Albert (\* 1604; organist vid domkyrkan i Königsberg 1632; † 1651; har bl. a. komponerat melodien till psalm 204 enligt 1921 års koralbok). Texten utgör en översättning av Simon Dach's (1605—1659) dikt: Ich bin ja, Herr, in deiner Macht. Musikbilagan kan erhållas i bokhandeln separat till ett pris av 20 öre per ex. Rabatt vid rekvistion från förlaget.

**Koralnämnden** har under sommaren sammanträtt i Uppsala. Nämndens arbete har därvid koncentrerats på revision av hymnariet. Dess första del (det s. k. mindre hymnariet) torde vara att emotse i tryck under vinterns lopp. Varje del kommer att omfatta omkring 225 nummer.

**Ny orgel.** Borrby församling (Lunds stift) har kontrakterat med orgelbyggaren A. Mårtensson i Lund om en ny orgel, omfattande 29 stämmor på 2 man. och pedal.

**Kantorsval.** Till klockare och organist i Piteå landsförsamling har valts organisten H. Lundgren, Öjebyn.

Till kantorer vid förenade tjänster ha valts: i Flistad N. O. Vahlberg, Linköping; i Helgarö G. Viotti; i Brunflo E. Blom, Svartvik; i Vassunda G. Alvin, Linköping; i Över-Järna T. Engström, Avesta.

**Lunds stifts Organist- och Kantorsförening** hade sitt årsmöte i Lund och Bjerröd den 10 och 11 juli, därvid vid val av Centralstyrelse för åren 1929—31 avgåvos följande röster.

Till ledamöter: Svante Sjöberg, Karlskrona, Cyrus Granér, Älvsjö, C. Brodin,

Smedjebacken, O. Björstedt, Mölndal, och O. Söderlund, Arvika, vardera 32 röster, K. J. Ulander, Ramsele, 29, David Ahlén 25, Axel Boberg, Malmö, 4, Otto Olsson, Stockholm, 3, R. Darell, Linköping, 2, och C. Fromm, Skövde, 1.

Till suppleanter: C. Fromm, Skövde, 23, R. Darell, Linköping, 22, Olof Wik, Jörlanda, 20, Aug. Andersson, Kungsör, 20, P. Nordqvist, Skön, 20, P. Borgh, Lekaryd, 19, Axel Boberg, Malmö, 16, Otto Olsson, Stockholm, 5, J. P. Hall, Gärdås Köpinge, 4, H. Olbers, Kågeröd, 4, E. Odell, Malmö, 3, O. Vadborg, Kristianstad, 1, C. Lindberg, Barsebäck, 1, Hanna Nosslin, Skabersjö, 1, D. Wikander 1 och Oskar Lindberg 1.

Angående kantorernas mening och erfarenheter av mindervärdiga melodier uttalade sig mötet sålunda: melodierna äro ovärdiga, användas sparsamt och föreningen bör hos Centralstyrelsen anhålla om dennas medverkan för avskaffandet av ifrågakvarnande koraler.

Ydare beslöts, att inom Lunds stift skulle utarbetas en svart lista öfver dessa melodier att utsändas till de olika församlingarna.

Beträffande skyldigheten att spela dessa melodier uttalade sig mötet sålunda: vi anse, att kyrkomusikerna ej äro skyldiga att spela ovärdiga melodier, om andra finnas.

Val av revisorer för granskning av Allmänna föreningens räkenskaper och förvaltning utföll sålunda:

J. P. Hall, Gärdås Köpinge, 1 röst, C. Lindberg, Barsebäck, 31, Gustaf Svensson, Bosjökloster, 34, O. Bauer, Örtofta, 1, J. Blennow, Löderup, 3. En sedel kasserades.

*Gustaf Svensson,*  
Sekreterare.

**Finsk Kyrkokör på resa i Sverige.** Jakobstads-Pedersöre kyrkokör har gästtat grannstäderna på andra sidan Bottniska viken. Söndagen den 26 gavs konsert i Holmsund och Umeå, på måndagen i Nordmaling och på tisdag i Örn-sköldsvik. Återfärden anträdde tidigt på onsdags morgon.

**Den danska Palestrinakörens Sverige- besök.** Såsom tidigare nämnts, avser den köpenhamnska elitkören, Palestrinakoret, en konsertresa hit till Sverige under hösten. Resan planeras till sista dagarna av oktober och de första av novem-

ber. Programmet skall omfatta a capella sånger av Palestrina, Lasso, Goudimel, Hassler, Eccard, Lotti och Laub.

Sistlidna juni deltog kören i den internationella pristävlingen mellan körer i Milano, varvid den vann såväl 1:sta pris som hederspris och uppnådde högsta poängtalet av de närvarande 32 körerna. Vid tävlingen gällde det två uppgifter: en komposition, vald av den internationella prisnämnden, samt en vald av kören själf. Båda körsakerna blevo verk av Lotti, i det prisnämnden föreskrev en komposition av honom och kören själf valde hans storslagna Crucifixus. Vi lyckönska den segerrika kören och dess energiske ledare, magister Mogens Wöldike.

**Finlands första utställning av kyrklig konst.** Instundande höst kommer i Helsingfors att anordnas en utställning av kyrklig konst, den första i sitt slag. Utställningen kommer att uppdelas på två avdelningar. Den historiska avdelningen, som förläggas till den medeltida kyrkosalen i Nationalmuseet och dess förhall, skall giva en överskådlig bild av Finlands gamla kyrkokonst. Denna del av utställningen kommer att anordnas av d:r K. K. Meinander, arkitekt A. W. Rancken och magister L. Wennervirta. Den andra avdelningen på utställningen, som omfattar den moderna kyrkokonsten, förläggas till Konsthallen. Den ledande kommittén för denna avdelning består av professor C. Lindberg, magister L. Wennervirta, arkitekt Raf. Blomstedt och d:r Bertel Hintze, skolrådet J. H. Tunkelo samt pastor E. Sormunen.

Utställningen öppnas den 15 september i Nationalmuseet. Programmet upptager orgelmusik, sång och tal på finska av d:r Meinander. Härifrån bege sig de inbjudna till Konsthallen, där klassisk musik utföres och biskop von Bonsdorff håller talet. Utställningens reklamplakat utföres av artisten Bruno Tuukkanen. Under utställningstiden, som utsträcker till den 3 oktober, kommer en serie värdefulla föredrag att arrangeras.

**Kyrklig sångfest i Gamla Wasa i Finland.** Svenska Österbottens kantor-organistföreningens andra kyrkliga sångfest hade förlagts till Gamla Wasa och försiggick lördagen den 7 och söndagen den 8 juli. Mer än 300 sångare hade infunnit sig.



## Ledigförklarade kyrkomusikertjänster.

### A) Enbart kyrkliga tjänster:

- Organisttjänsten i *Lidköping* sökes senast 22 sept. Lön: bostad om 2 rum i klockaregården, organistjord (utarr. för 365 kr. årligen) samt kontant 2,000 kr. jämte 2 ålderstill. å 300 kr. efter 3 och 6 års tjänstgöring.
- Organist- och klockaretjänsten i *Börrum*, Österg. l., sökes senast 26 sept. Lön 600 kr. Folkskollärartjänsten vid kyrkskolan (med forts.-skola och slöjd) i B. sökes inom samma tid.
- Organist- och klockaretjänsten i *Istorp*, Älvsb. l., sökes före 1 okt. (adr. Horred). Lön 500 kr. I händelse av förening med läraretjänsten vid Frölichska skolan i Istorp (sökes inom samma tid; skolform B 2; lön 600 kr. utöver lag; prästman har företräde till tjänsten) skall tjänsten frånträdas samtidigt med denna.

### B) Förenade med folkskolläraretjänst:

- I *Svärdsjö*, Kopparb. l., sökes före 18 sept. Klock.- o. org.-lön 1,200 kr.
- I *Gåsinge*, Söderm. l., sökes före 18 sept. (adr. Gnesta). Klock.- o. kantorslön 500 kr.
- I *Rätan* (Rätansbyns skola), Vbott. l., sökas 2:a och 3:e förslagsrummen före 21 sept. Skolform B 1; forts.-skola, slöjd. Klock.- o. org.-lön 700 kr.
- I *Lycke*, Gbgs o. Bohus l., sökes före 25 sept. (adr. Harestad).
- I *Vadsbro*, Söderm. l., sökes före 28 sept. Skolform B 1; forts.-skola (arv. 600 kr.), slöjd (arv. 250 kr.). Org.- o. klock.-lön 600 kr. Prov fordras.
- I *Hassela*, Gävleb. l., sökes före 30 sept. (adr. Franshammar; endast för manlig lärare). Forts.-skola, slöjd. Klock.- o. org.-lön 800 kr. Org.-ex. fordras.
- I *Frustuna* (Framnäs skola), Söderm. l., sökes före 1 okt. (adr. Gnesta). Klock.- o. org.-lön 1,200 kr.
- I *Ramsjö*, Gävleb. l., sökes före 2 okt. Skolform B 2. Klock.- o. org.-lön 650 kr.
- I *Nävellsjö*, Jönk. l., sökes före 5 okt. (adr. Lannaskedebrunn). Kantors-, org.- o. klock.-lön 500 kr.
- I *S. Åsarp*, Älvsb. l., sökes före 8 okt. (adr. Långhem). Skolform B 1. Org.-, klock.- o. kyrkosångarelön 600 kr.
- I *Karungi* (Karl Gustafs skoldistrikt), Norrb. l., sökes före 9 okt. Klock.-lön 400 kr. samt boställe. Kunskap i finska språket erforderlig.
- I *Karlstunda* (Påryds skola), Kalm. l., sökes före 9 okt. (adr. Påryd). Skolform B 2.
- I *Vistorp*, Skarab. l., sökes före 9 okt. (adr. Kättilstorp). Skolform B 2. Klock.-lön 400 kr. (tjänstgör. 2 pred.-dagar av 3).
- I *Segerstad*, Gävleb. l., sökas 2 förslagsrum före 12 okt. (adr. Landafors). Skolform B 1. Klock.- o. org.-lön 600 kr.
- I *Hejdaby*, Gotl. l., sökes före 22 okt. (adr. Barlingbo). Skolform B 3; klock.-lön 300 kr.
- I *Dalby* (Transtrands skola), Värml. l., sökes före 22 okt. (adr. Värmlands Dalby). Skolform B 1 (undervisn. i kl. 3—4). Org.-lön 1,000 kr. Prov för båda befattn. fordras.
- I *Mellby*, Jönk. l., sökes senast 24 okt. (adr. Höreda). Skolform B 2; forts.-skola, slöjd. Klock.- o. org.-lön 450 kr. + 50 kr. såsom ersättning för förutvar. klockarjord.

---

Folkskolläraretjänsten vid *Björke* folkskola (skolform B 2, forts.-skola) sökes före 28 sept. (adr. Gotlands Karby). »Med befattningen är förenad skyldigheten att spela kyrkans orgel och leda sången vid gudstjänsten och andra kyrkliga förrättningar mot ett årligt arvode av 350 kronor.»

---

PÅ C. W. K. GLEERUPS FÖRLAG HAR UTKOMMIT:

Av **PREBEN NODERMANN:**

Kapellmästare vid Lunds Domkyrka.

---

**PRELUDIER** vid gudstjänsten. Pris 2 kr.

**SMÅ KORALPRELUDIER** för gudstjänsten. Pris 2 kr.

**TRESTÄMMIGA MOTETTER** (Lunds Domkyrkas Körsånger 1—5). Pris 1 kr.

1. Kom, Guds dyra gåva! 2. Vid min Jesu sida. 3. Väktare av himlens bud.  
4. Hjorten häftigt längtar. 5. Lovom Herran!

**HÖGTIDSKÖRER** (Lunds Domkyrkas Körsånger 6—10).  
Pris 1 kr.

6. Hosianna. 7. Ära. 8. Det är en ros utsprungen. 9. Ditt huvud, Jesu,  
böjes. 10. Vid Reformationsfest.

**TRE- OCH FYRSTÄMMIGA MOTETTER** (Lunds  
Domkyrkas Körsånger 11—14). Pris 1 kr.

11. Mitt hjärta, Jesu, denna dag. 12. Du tålig var. 13. Lovpsalm. 14. Kristus  
är uppstånden.

**ANDLIGA KÖRSÅNGER** för hemmet. Pris 1 kr.

1. Upp, psaltare och harpa! 2. Din klara sol går åter opp. 3. Livets färd.  
4. Hur länge. 5. O Gud, till dig jag flyr.

**UNGDOMSKÖRER** för högre allmänna läroverk. Pris 1 kr.

1. Vår svenska fana. 2. Till Norden. 3. Sångarglädje. 4. Friheten.  
5. Engelbrektsmarschen.

---

**TJUGOTRE BARNVISOR** för svenska skolor och hem  
av *J. Nyvall*. Pris 50 öre.

»Det skall i få ord sägas, att dir. Nyvall, organist i Solna kyrka och sånglärare vid samtliga skolor i församlingen, i detta verk visat sig vara den insiktsfulle pedagogen och den varme barnvännen i lika hög grad, som han är den borne musikern. Man väntar, att sångsamlingen skall komma att ståta med det beakta: »Veni, vidi, vici».

Genom det ackompanjemang, som är tillagt varje sångnummer, blir arbetet lika kärkommet för den lille eller de små i hemmet som i skolan, där det ju eljest är »massverkan» som livar och stöder utförandet. Och den praktiska åtgärden är vidtagen, att vid föredragning av ett nummer, vilket som helst, bladet icke behöver vändas.

Sånghäftet, som har vårdad utstyrsel och gör intryck av soliditet och hållbarhet, är häftat i stark, böjlig kartong, säljes till det oväntat billiga priset av 50 öre — något som är överkomligt för varje liten »sångare».

*John Morén i Folkskolans Vän.*